

ГЕОЛОГ У ТВОРЧОМУ ПОШУКУ.

До ювілею І.І. Дем'яненка

Колектив Чернігівського відділення УкрДГРІ

У червні 2012 року геологічна громадськість відзначила ювілей ветерана геологічної галузі, доктора геологічних наук, почесного розвідника надр, дійсного члена Української нафтогазової академії, головного наукового співробітника Чернігівського відділення Українського державного геологорозвідувального інституту (УкрДГРІ) Івана Івановича Дем'яненка.

І.І. Дем'яненко народився в с. Положаї Переяславського (нині Переяслав-Хмельницького) району Київської області. Складними були його дитячі та шкільні роки. Закінчивши Положаївську початкову, Ташанську семирічну і Капустинську десятирічну школу, він вступив у 1954 році до Київського геологорозвідувального технікуму, який закінчив 1957 року. Трудову діяльність дипломований геолог-розвідник розпочав у Середній Азії. Працював у геологічних і пошукових партіях Камінської геологорозвідувальної експедиції Першого головного управління МГ і ОН СРСР, брав участь у геологічній зйомці та пошуках уранових руд у складних геологічних умовах Тянь-Шаню. Після закінчення армійської служби в Росії повернувся в Україну.

З 1961 р. І.І. Дем'яненко працював у структурно-пошуковій і тематичній партіях тресту «Чернігівнафтогазрозвідка», пізніше наказом Мінгеології України переведений у Чернігівську експедицію (нині відділення) УкрДГРІ, де працює по теперішній час. Поеднуючи геологічну роботу і навчання, закінчив 1968 р. геологічний факультет Київського університету, отримавши кваліфікацію геолога.

Протягом піввікового періоду роботи в експедиції – відділенні УкрДГРІ І.І. Дем'яненко обіймав різні посади, в

Іван Іванович Дем'яненко

тому числі наукового, старшого та провідного наукового співробітника і завідувача наукового відділу напрямів ГРР. А з 2002 року – головний науковий співробітник ЧВ УкрДГРІ.

Як виконавець, відповідальний виконавець та науковий керівник приймав участь у розробці 73 планових науково-дослідних тем з різних проблем нафтогазової геології, а також у виконанні багатьох позапланових завдань Міністерства геології, Держкомгеології та Державної служби геології і надр України. Результати науково-дослідних робіт ювіляра сприяли пізнанню глибинної геології, науковому обґрунтуванню напрямів, методики та оптимізації пошуків і розвідки родовищ нафти і газу в Східному нафтогазоносному регіоні України – Дніпровсько-Донецькій западині (ДДЗ). За особистий внесок у розвиток геологорозвідувальних робіт з наросування мінерально-сировинної бази України та багаторічну сумлінну

працю Івану Івановичу 1997 року присвоїли звання «Почесний розвідник надр» та вручили диплом.

Сфера наукових проблем і геологічних інтересів І.І. Дем'яненка досить різнопланова: динамічна, регіональна, глибинна і нафтогазова геології. Його наукові дослідження відзначаються різноманітністю задач і актуальних проблем. Іван Іванович весь час зайнятий творчою роботою, пошуками, розвідкою, дослідженнями та узагальненням результатів. А початок його наукових досліджень пов'язаний з кандидатською дисертацією «Геологічний розвиток північної і центральної частин Дніпровсько-Донецької западини в межиріччі Сожа і Сули», яку він захистив 1971 року. Автор, використовуючи якісні та кількісні геологічні методи досліджень, на основі комплексного вивчення будови і умов залягання порід, перерв у розрізах відкладів, співвідношення структурних планів і палеогеологічних реконструкцій, виділив геотектонічні і геоморфологічні регіональні і локальні типи вертикальних рухів та простежив їхній вплив на будову відкладів палеозою і мезокайнозою, встановив природу і основні етапи розвитку різних генетичних типів структур, кількісно визначив інтенсивність і диференціацію коливальних вертикальних рухів у інтервалі пізньодевонської епохи – четвертинного періоду, в геологічній історії досліджуваної території виділив палеозойський, мезозойський та кайнозойський етапи розвитку, обґрунтував перспективи нафтогазоносності стратиграфічних комплексів, локальних об'єктів і району в цілому.

Подальші наукові геологічні дослідження Івана Івановича мають більш широкий територіальний, глибший

теоретичний і науково-практичний геологічні діапазони. Набутий багаторічний науковий, геолого-практичний досвід і отримані результати НДР з різних проблем нафтогазової геології ювіляр узагальнив у докторській дисертації «Особливості розподілу покладів вуглеводнів у гіпсометричних поверхнях нафтогазоносності фанерозою Дніпровсько-Донецької западини та основні принципи їх пошуків і розвідки», якою фактично започатковано новий напрям геологічних досліджень у регіоні.

Автором вперше встановлена дискретність гіпсометричного розподілу вуглеводневих покладів у розрізі фанерозою ДДЗ, що виражається в наявності гіпсометричних нафтогазоносних рівнів, а вперше виділені гіпсометричні загальні і регіональні поверхні нафтогазоносності мають різну висоту, різні закономірності локалізації покладів і їх запасів. Гіпсометричні рівні з максимальною концентрацією покладів періодично повторюються через певні інтервали, що дає змогу прогнозувати існування нових продуктивних інтервалів. При цьому встановлена зворотна залежність коефіцієнта заповнення пасток від гіпсометричної глибини покривлі покладів ВВ. Виявлено, що особливості нафтогазоносних об'єктів різної будови визначаються тенденцією зонального розповсюдження пасток з різним заповненням їх ВВ, відсутністю узгодження гіпсометрії структурних планів і величиною коефіцієнта заповнення пасток. Науково обґрунтовані поліфакторні моделі будови основних типів родовищ у гіпсометричних поверхнях нафтогазоносності, які враховують різні варіанти моделей будови розвідувальних та пошукових об'єктів і забезпечують оптимальну розвідку родовищ, виявлення нових покладів у пастках фанерозою і отримання приросту запасів нафти і газу. На основі результатів досліджень розроблена і впроваджується

принципова багатофакторна схема пошуків і розвідки вуглеводневих покладів на об'єктах з різними гіпсометричними умовами. Вона базується на будові перспективних і продуктивних структур, пропонує обсяги буріння та розміщення свердловин і черговості їх будівництва. Визначені особливості основних критеріїв та обґрунтовані пропозиції до вирішення проблеми вдосконалення методики пошуково-розвідувальних робіт.

Як видно із вищевикладеного, у творчому доробку ювіляра висвітлені різні проблеми геологічних досліджень, але основна увага приділяється вивченню особливостей будови і нафтогазоносності об'єктів, зон, регіону в цілому та впровадженню отриманих наукових результатів у практику пошуково-розвідувальних робіт. І.І. Дем'яненко, будучи багато років експертом Державної комісії по запасах (ДКЗ) корисних копалин України і членом спеціалізованої Вченої ради Д.26.162.02 Інституту геологічних наук НАН України, активно відстоює принципи наукові і актуальні практичні положення при розгляді робіт на засіданнях ДКЗ і при захисті дисертацій на спецрадах ІГН. Значне місце в роботі ювіляра займають експертизи геологічних звітів та проектів пошуків і розвідки покладів нафти і газу підприємств Державної служби геології і надр України, численні виступи з доповідями на конференціях республіканського і міжнародного рівнів в Україні та за її межами. Основні результати науководослідних робіт І.І. Дем'яненка закріплені у 118 авторських і співавторських опублікованих наукових працях, серед яких три монографії. Останні присвячені авторському вивченню гіпсометричних поверхів нафтогазоносності фанерозою ДДЗ (2001), виявленню проблем і розробці оптимізації нафтогазопошукових і розвідувальних

робіт на об'єктах ДДЗ (2004), нафтогазоносності та особливостям літогеофізичної будови відкладів нижнього карбону і девону ДДЗ (у співавторстві, 2005). За результатами досліджень ювіляром спільно з колегами видано 91 практичну рекомендацію, де обґрунтовані напрями геологорозвідувальних робіт, методика та оптимізація пошуків і розвідки покладів ВВ. 78 рекомендацій використані геологічними підприємствами при розробці напрямів пошуково-розвідувальних робіт, складанні планів та проектів пошукового і розвідувального буріння на нафту і газ. Лише від рекомендацій, впроваджених на Василівському, Липоводолинському, Луценківському, Наріжнянському, Південнопанасівському, Рудівському, Свиридівському, Червонозаводському, Шурівському і Ярошівському родовищах отримано приріст запасів 8,315 млрд м³ газу та 0,940 млн т нафти і конденсату.

Підсумовуючи результати наукових досліджень і геолого-практичних робіт І.І. Дем'яненка, слід зазначити, що свій творчий доробок ювіляр отримав, поєднуючи відданість справі, високий професіоналізм і виняткову працездатність. За багаторічну працю в геології, досягнуті результати науководослідних робіт і особисті заслуги у розвідці надр України ювіляр нагороджений медалями: «Ветеран праці», імені В.І. Луцицького та імені Л.І. Лутугіна; Почесними грамотами: МГ УРСР, Дежкомгеології, Державної служби геології і надр України, Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України», УкрДГРІ та ЧВ УкрДГРІ.

Колектив Чернігівського відділення УкрДГРІ щиро вітає шановного Івана Івановича з ювілеєм, бажає йому доброго здоров'я, невичерпної енергії для подальших наукових здобутків та нових відкриттів, натхнення й оптимізму у реалізації планів і задумів.